

**РАЗОМ ДО
ПЕРЕМОГИ**

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ВІДДІЛЕННЯ ФІЛОСОФІЇ ОСВІТИ,
ЗАГАЛЬНОЇ ТА ДОШКІЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ НАПН УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНА НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНА БІБЛІОТЕКА УКРАЇНИ
ІМЕНІ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО
ВІДДІЛ ПЕДАГОГІЧНОГО ДЖЕРЕЛОЗНАВСТВА ТА БІОГРАФІСТИКИ**

**«ПЕДАГОГІЧНА БІОГРАФІКА
В ОСВІТНЬО-НАУКОВОМУ ПРОСТОРИ
В УМОВАХ ВОЄННОЇ ДОБИ:
НОВІ ВИКЛИКИ І ЗАВДАННЯ»**

**ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ
VIII ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
З ІСТОРІЇ ОСВІТИ
З МІЖНАРОДНОЮ УЧАСТЮ**

16 травня 2023 року

Київ

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ВІДДІЛЕННЯ ФІЛОСОФІЇ ОСВІТИ, ЗАГАЛЬНОЇ ТА ДОШКІЛЬНОЇ
ПЕДАГОГІКИ НАПН УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНА НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНА БІБЛІОТЕКА УКРАЇНИ
ІМЕНІ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО

**«Педагогічна біографіка
в освітньо-науковому просторі
в умовах воєнної доби: нові виклики і завдання»**

Збірник матеріалів

VIII Всеукраїнської науково-практичної конференції

з історії освіти з міжнародною участю

16 травня 2023 року

Вінниця
«ТВОРИ»
2023

*Рекомендовано до друку вченою радою
Державної науково-педагогічної бібліотеки України
імені В. О. Сухомлинського,
протокол № 5 від 29 травня 2023 р.*

Редакційна колегія:

Березівська Л. Д. (голова редколегії, науковий редактор), доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, директор Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського;

Міхно О. П., доктор педагогічних наук, старший науковий співробітник, старший науковий співробітник відділу педагогічного джерелознавства та біографістики Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського;

Антонець Н. Б., кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник, старший науковий співробітник відділу педагогічного джерелознавства та біографістики Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського;

Тарнавська С. В., кандидат історичних наук, вчений секретар Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського;

Середа Х. В., науковий співробітник відділу педагогічного джерелознавства та біографістики Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського.

Рецензенти:

Кірдан О. Л., доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки та освітнього менеджменту Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини;

Пономаренко Л. О., кандидат наук із соціальних комунікацій, завідувач відділу науково-освітніх інформаційних ресурсів Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського

П 24

Педагогічна біографіка в освітньо-науковому просторі в умовах воєнної доби: нові виклики і завдання : зб. матеріалів VIII Всеукр. наук.-практ. конф. з історії освіти з міжнар. уч., 16 трав. 2023 р., Київ / НАПН України, Від-ня філософії освіти, загальної та дошкільної педагогіки, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського [та ін. ; редкол.: Березівська Л. Д. (голова редкол.), Міхно О. П., Антонець Н. Б., Тарнавська С. В., Середа Х. В.]. – Вінниця : ТВОРИ, 2023. – 154 с.

ISBN 978-617-552-378-0

Збірник містить тези виступів учасників VIII Всеукраїнської науково-практичної конференції з історії освіти з міжнародною участю «Педагогічна біографіка в освітньо-науковому просторі в умовах воєнної доби: нові виклики і завдання», проведеної у рамках Всеукраїнського фестивалю науки – 2023. Конференція відбулася в Державній науково-педагогічній бібліотеці України імені В. О. Сухомлинського 16 травня 2023 р.

Редколегія не несе відповідальності за зміст публікацій. Відповідальність за зміст та стилістику публікацій несе автор.

ISBN 978-617-552-378-0

DOI 10.33407/lib.NAES.735849

УДК 37.015:929](477)"364":005.745(082)

© Державна науково-педагогічна бібліотека України
імені В. О. Сухомлинського, 2023

NATIONAL ACADEMY OF EDUCATIONAL SCIENCES OF UKRAINE
DEPARTMENT OF PHILOSOPHY OF EDUCATION, GENERAL AND PRESCHOOL
PEDAGOGY OF THE NAES OF UKRAINE
V. O. SUKHOMLYNSKYI STATE SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL LIBRARY OF
UKRAINE

**“Pedagogical biography in the educational and scientific
space in the conditions of wartime:
new challenges and tasks”**

*Collection of materials
VIII All-Ukrainian scientific and practical conference
on the history of education with the international participation*

May 16, 2023

Vinnytsya
“TVORY”
2023

*Recommended for publication
by the Academic Council of V. O. Sukhomlynskyi
State Scientific and Pedagogical Library of Ukraine
protocol № 5 dated May 29, 2023*

Editorial Board:

Berezivska L. D. (*Head of the Editorial Board, scientific editor*), Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Corresponding Member of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine, Director of V. O. Sukhomlynskyi State Scientific and Educational Library of Ukraine;

Mikhno O. P., Doctor of Pedagogical Sciences, Senior Researcher, Senior Researcher of the Department of Pedagogical Source Studies and Biographistics of V. O. Sukhomlynskyi State Scientific and Educational Library of Ukraine;

Antonets N. B., Candidate of Pedagogical Sciences, Senior Researcher, Senior Researcher of the Department of Pedagogical Source Studies and Biographistics of V. O. Sukhomlynskyi State Scientific and Educational Library of Ukraine.

Tarnavska S. V., Candidate of Historical Sciences, Scientific Secretary of V. O. Sukhomlynskyi State Scientific and Educational Library of Ukraine;

Sereda Kh. V., Researcher of the Department of Pedagogical Source Studies and Biographistics of V. O. Sukhomlynskyi State Scientific and Educational Library of Ukraine.

Reviewers:

Kirdan O. L., Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Professor of the Department of pedagogy and educational management of Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University;

Ponomarenko L. O., PhD (Social Communication Studies), Head the Department of Scientific and Document Support, Sociocultural Activity and International Contacts of V. O. Sukhomlynskyi State Scientific and Educational Library of Ukraine.

Pedagogical biography in the educational and scientific space in the conditions of wartime: new challenges and tasks: coll. of materials of the VIIIth All-Ukrainian. scient. and pract. conf. on the History of education with the international participation, May 16, 2023, Kyiv / National Academy of Educational Sciences of Ukraine, Department of Philosophy of Education, General and Preschool Pedagogy, V. O. Sukhomlynskyi State Scientific and Pedagogical Library of Ukraine [and others; editor: Berezivska L. D. (Head of the editorial board), Mikhno O. P., Antonets N. B., Tarnavska S. V., Sereda Kh. V.]. – Vinnytsia: TVORY, 2023. – 154 p.

ISBN 978-617-552-378-0

The collection contains abstracts of speeches of participants of the VIIIth All-Ukrainian scientific and practical conference on the History of education with the international participation "Pedagogical biography in the educational and scientific space in the conditions of wartime: new challenges and tasks", held within the All-Ukrainian Festival of Science - 2023, which took place at V. O. Sukhomlynskyi State Scientific and Educational Library of Ukraine on May 16, 2023.

The editorial board is not responsible for the content of publications. The author is responsible for the content and style of the publications.

ISBN 978-617-552-378-0

UDC 37.015:929](477)"364":005.745(082)

DOI 10.33407/lib.NAES.735849

ЗМІСТ

BRIT MARIE HOVLAND

COOPERATION OF EDUCATIONAL HISTORIANS OF NORWAY AND UKRAINE 9

Л. Д. БЕРЕЗІВСЬКА

ПЕДАГОГІЧНА БІОГРАФІКА ЯК СКЛАДНИК НАЦІОНАЛЬНОЇ ПАМ'ЯТІ: НОВІ ВИКЛИКИ І ЗАВДАННЯ 11

Г. А. АЛЕКСАНДРОВА

ПЕРЕОСМИСЛЕННЯ НАУКОВОЇ БІОГРАФІЇ ПРОФЕСОРА М. І. СТОРОЖЕНКА (1836–1906) В КОНТЕКСТІ ДЕРУСИФІКАЦІЇ 15

О. О. ДРАЧ

«ПОГАНИЙ ПОЧАТОК НЕ ЛЕГКО ВИПРАВИТИ»: МІСІЯ М. І. ПИРОГОВА В СЕВАСТОПОЛІ (1854–1855 рр.) ЯК ОСНОВА ЙОГО ГРОМАДСЬКОЇ АВТОРИТЕТНОСТІ..... 18

Г. І. ІВАНЮК

ОСВІТНІЙ РЕСУРС ПЕДАГОГІЧНОЇ БІОГРАФІКИ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ ВЧИТЕЛІВ 21

І. І. КОЛЕСНИК

МЕНТАЛЬНА МАПА ОСОБИСТОСТІ ЯК СТРУКТУРА БІОГРАФІЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ 23

Н. М. КОЛЯДА

РОЗКРИТТЯ ЖИТТЄТВОРЧОГО ШЛЯХУ ПЕРСОНАЛІЙ У ДОВІДКОВИХ ВИДАННЯХ ЯК ЗАВДАННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ БІОГРАФІКИ 26

О. О. КРАВЧЕНКО

«МЕТОД УСНОЇ ІСТОРІЇ» В БІОГРАФІЧНИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ 29

О. П. МІХНО

ЗАРУБІЖНІ БІОГРАФІЧНІ СЛОВНИКИ ПЕДАГОГІВ ЯК ПРЕДМЕТ ДЖЕРЕЛОЗНАВЧОЇ ЕВРИСТИКИ 31

О. Б. ПЕТРЕНКО

СПЕЦИФІКА ВИСВІТЛЕННЯ БІОГРАФІЙ УКРАЇНСЬКИХ І ЗАРУБІЖНИХ ПЕДАГОГІВ У СУЧАСНИХ РЕАЛІЯХ..... 34

В. І. ПОПИК

«БІОГРАФІКА» ЧИ «БІОГРАФІСТИКА»: ЩО СТОЇТЬ ЗА ДИСКУСІЄЮ НАВКОЛО ТЕРМІНОЛОГІЇ? 37

О. К. ПРОНІКОВ

ІДЕЇ КОСТЯНТИНА УШИНСЬКОГО В СИСТЕМІ ПІДГОТОВКИ ПРАЦІВНИКІВ СФЕРИ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ 40

Г. П. ПУСТОВІТ

БІОГРАФІЧНІ ПОРТРЕТИ ПЕДАГОГІВ В «ЕНЦИКЛОПЕДІЇ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ»..... 43

І. І. РОЗМАН

СИНЕРГЕТИЧНИЙ ПІДХІД ДО ВИВЧЕННЯ БІОГРАФІЇ..... 45

І. В. СТРАЖНІКОВА

ВИВЧЕННЯ БІОГРАФІЙ ГАЛИЦЬКИХ ПЕДАГОГІВ У КОНТЕКСТІ ІСТОРИКО-ПЕДАГОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ 46

О. В. СУХОМЛИНСЬКА

ПЕДАГОГІЧНА БІОГРАФІСТИКА В ІСТОРИЧНОМУ КОНТЕКСТІ (АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ) ... 49

Н. О. ТЕРЕНТЬЄВА

ВИВЧЕННЯ ІСТОРІЇ ОСВІТИ В СУЧАСНОМУ ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНОМУ ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ..... 52

Т. В. ЯНЧЕНКО

СУЧАСНІ ІМПЕРАТИВИ У ВИВЧЕННІ БІОГРАФІЙ УКРАЇНСЬКИХ ПЕДАГОГІВ У ФАХОВІЙ ПІДГОТОВЦІ ОСВІТЯН..... 55

І. В. АЛБУЛ

ПОСТАТЬ ВОЛОДИМИРА НАУМЕНКА (1852–1919) У КОНТЕКСТІ ДЕРУСИФІКАЦІЇ 58

Н. Б. АНТОНЕЦЬ

СМИСЛОВІ АКЦЕНТИ У БІОГРАФІЧНИХ СТАТТЯХ ДОВІДКОВИХ ВИДАНЬ В УМОВАХ ВОЄННОГО ЧАСУ

Л. М. БАЛІКА

ПРО БІОГРАФІЧНИЙ МЕТОД В МЕЖАХ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ТЕХНОЛОГІЯ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ В ОСВІТІ» ПРИ ПІДГОТОВЦІ МАГІСТРІВ 61

С. Б. БРИЧОК

ПЕРСОНАЛІСТИЧНО-БІОГРАФІЧНИЙ ПІДХІД У ФАХОВІЙ ПІДГОТОВЦІ ОСВІТЯН..... 64

О. А. ВЕНГЛОВСЬКА

ІСТОРИКО-ПЕДАГОГІЧНІ СТУДІЇ – ДОСЛІДНИЦЬКИЙ МАЙДАНЧИК ДЛЯ ВИВЧЕННЯ МАЙБУТНІМИ ПЕДАГОГАМИ ІСТОРИКО-ОСВІТНІХ ФЕНОМЕНІВ 67

О. А. ГУДОВСЕК

ІСТОРІЯ РОЗВИТКУ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ (ПРИВАТНА МАЛЮВАЛЬНА ШКОЛА М. РАСВСЬКОЇ-ІВАНОВОЇ) 70

А. Г. ГУРАЛЮК

ЕЛЕКТРОННИЙ РЕСУРС «ВЧЕНІ НАПН УКРАЇНИ» ДЕРЖАВНОЇ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОЇ БІБЛІОТЕКИ УКРАЇНИ ІМЕНІ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО..... 72

А. П. ДУРДАС

ЖИТТЯ ТА ДІЯЛЬНІСТЬ ВІДОМОЇ ПЕДАГОГІНИ МАРІЇ МОНТЕССОРІ (1870–1952) У ДЖЕРЕЛАХ ІТАЛІЙСЬКОЮ МОВОЮ 74

Н. І. ЛЮБОВЕЦЬ

МЕМУАРИ ЯК ІНСТРУМЕНТ ІДЕОЛОГІЧНОГО ВПЛИВУ : ДОСВІД ТА СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ... 76

Н. П. МАРЧЕНКО

ОСОБОВІ ФОНДИ ДИТЯЧИХ ПИСЬМЕННИКІВ УКРАЇНИ ЦЕНТРАЛЬНОГО ДЕРЖАВНОГО АРХІВУ–МУЗЕЮ ЛІТЕРАТУРИ І МИСТЕЦТВА УКРАЇНИ ЯК ДЖЕРЕЛЬНА БАЗА СУЧАСНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ БІОГРАФІКИ 79

О. О. МАТРОС

ПОСТАТЬ ІВАНА ВАСИЛЬОВИЧА ЛУЧИЦЬКОГО В СУЧАСНОМУ БІОГРАФІЧНОМУ НАУКОВО-ІНФОРМАЦІЙНОМУ ПРОСТОРІ 82

В. В. ОЛІЙНИК

УКРАЇНСЬКІ ПЕДАГОГИ ПРО РОЗБУДОВУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ОСВІТИ (1917–1921) КРІЗЬ ПРИЗМУ СЬОГОДЕННЯ..... 83

В. В. ПАТИК

ОСОБЛИВОСТІ ПЕДАГОГІЧНИХ ПОГЛЯДІВ В. С. ГНИЛОСИРОВА (1836–1900)..... 86

І. В. ПОЛІЩУК

БІОБІБЛІОГРАФІЧНІ ПОКАЖЧИКИ ЯК ДЖЕРЕЛО ПЕДАГОГІЧНОЇ БІОГРАФІСТИКИ (НА ПРИКЛАДІ ПЕРСОНАЛІЇ Т. Д. ДЕМ'ЯНЮК)..... 87

Л. О. ПОНОМАРЕНКО

КАЛЕНДАР ЗНАМЕННИХ І ПАМ'ЯТНИХ ДАТ У ГАЛУЗІ ОСВІТИ І ПЕДАГОГІЧНОЇ НАУКИ ЯК ДЖЕРЕЛО БІОГРАФІЧНИХ ВІДОМОСТЕЙ 90

С. В. ТАРНАВСЬКА

СТОРИНКА «ДУХНОВИЧ ОЛЕКСАНДР ВАСИЛЬОВИЧ» ЯК СКЛАДНИК ЕЛЕКТРОННОГО ІНФОРМАЦІЙНО-БІБЛОГРАФІЧНОГО РЕСУРСУ «ВИДАТНІ ПЕДАГОГИ УКРАЇНИ ТА СВІТУ»..... 93

О. І. ШАЛАК

«ЗІ СПОМИНІВ СЕМІНАРИСТКИ» ЄВГЕНІЇ БОХЕНСЬКОЇ: АВТОБІОГРАФІЧНИЙ ТА ПЕДАГОГІЧНИЙ АСПЕКТИ..... 96

С. М. ШЕВЧЕНКО

НАЦІОНАЛЬНІ ІДЕЇ В. ЛИПИНСЬКОГО 99

Б. Г. ЧИЖЕВСЬКИЙ

НАУКОВА СПАДЩИНА Г. С. СКОВОРОДИ – НЕВИЧЕРПНЕ ДЖЕРЕЛО ФІЛОСОФІЇ ОСВІТИ ТА ФІЛОСОФІЇ УПРАВЛІННЯ ЗАКЛАДАМИ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ (постановка проблеми)..... 102

Н. О. ЯКОБЧУК

ОСОБИСТІТЬ ТА ТВОРЧА СПАДЩИНА МАРІЇ МОНТЕССОРІ У ДОСЛІДЖЕННЯХ УКРАЇНСЬКИХ ВЧЕНИХ (ІСТОРИОГРАФІЧНИЙ АСПЕКТ)..... 104

В. С. ЯЦЕНКО

ЯК ВИКОРИСТОВУВАТИ НАУКОВУ СПАДЩИНУ ВЧЕНИХ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ІНТЕГРОВАНІХ КУРСІВ ЗА ВИБОРОМ..... 108

О. А. БОЙКО

«ВИДАТНІ ПЕДАГОГИ УКРАЇНИ ТА СВІТУ» ЯК ДЖЕРЕЛЬНА БАЗА ДОСЛІДЖЕННЯ ІДЕЙ УКРАЇНСЬКИХ ОСВІТЯН ЩОДО ЗНАЧЕННЯ РІДНОМОВНОГО НАВЧАННЯ ДІТЕЙ ТА МОЛОДІ 111

В. В. БОНДАРЕНКО

ЮВІЛЕЙНІ СТАТТІ У ПЕДАГОГІЧНІЙ ПЕРІОДИЦІ ЯК ДЖЕРЕЛО ПЕДАГОГІЧНОЇ БІОГРАФІКИ..... 113

Є. Ф. ДЕМИДА

ІНФОРМАЦІЯ ПРО ВЧЕНОГО-ПЕДАГОГА І. Ф. ТЕСЛЕНКА В ЕЛЕКТРОННОМУ БІОГРАФІЧНОМУ РЕСУРСІ ДНПБ УКРАЇНИ ІМ. В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО..... 114

Г. М. ГОЛЯ

ДЖЕРЕЛЬНА БАЗА ВИВЧЕННЯ БІОГРАФІЙ ВИКЛАДАЧІВ ЛУЦЬКОГО ПЕДАГОГІЧНОГО УЧИЛИЩА 118

Т. О. ЗОЛОТАРЕНКО

ОНЛАЙН-ПРОЄКТ «ПЕДАГОГИ УКРАЇНИ: ПАМ'ЯТАЄМО, ШАНУЄМО!»: ЗДОБУТКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ..... 121

А. О. КУЗЬМИЧ

БІОГРАФІЧНИЙ ПОРТРЕТ Н. Ф. МАРИНОВИЧ – ЗАСНОВНИЦІ І ДИРЕКТОРА ПЕРШОГО У М. РІВНОМУ ТА ОДНОГО З ПЕРШИХ В УКРАЇНІ ІННОВАЦІЙНОГО ЗАКЛАДУ ОСВІТИ 127

С. Р. ЛЕЛЮХ

ДЖЕРЕЛЬНА БАЗА ВИСВІТЛЕННЯ ОСВІТНЬО-ПРОСВІТНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРАВОСЛАВНИХ СВЯЩЕННИКІВ ВОЛИНИ (XIX – ПОЧ. XX СТ.)..... 129

М. Т. ЛЕПЕХ

ЖИТТЄВИЙ ТА НАУКОВИЙ ШЛЯХ ІВАНА БАРТОШЕВСЬКОГО 131

А. О. МІЩЕНКО

МЕТОД МАРІЇ МОНТЕССОРІ: ВИКЛИКИ ВПРОВАДЖЕННЯ В ДОШКІЛЬНУ ОСВІТУ УКРАЇНИ..... 133

Т. С. ПАВЛЕНКО, Т. М. ДЕРЕВ'ЯНКО

СТОРІНКА «МАРІЯ ГРІНЧЕНКО» У ЕЛЕКТРОННОМУ РЕСУРСІ «ВИДАТНІ ПЕДАГОГИ УКРАЇНИ ТА СВІТУ» 136

І. Ф. ПЕТРЕНКО

ПЕРСОНАЛІЯ ОДЕСЬКОГО ПЕДАГОГА САМУЕЛЯ АКБРОЙТА (1857–1930) З ПОЗИЦІЙ СУЧАСНОЇ ПАРАДИГМИ БІОГРАФІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ 138

Х. В. СЕРЕДА

ПОСТАТЬ М. І. ДЕМКОВА (1859–1939) НА СТОРІНКАХ ДРУКОВАНИХ ТА ЕЛЕКТРОННИХ ВИДАНЬ 1410

Л. В. СУХОМЛИНСЬКА

ЕПІСТОЛЯРНА СПАДЩИНА В. СУХОМЛИНСЬКОГО У БІОБІБЛІОГРАФІЧНОМУ ПОКАЖЧИКУ «В. О. СУХОМЛИНСЬКИЙ: ДО 100-РІЧЧЯ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ»..... 143

Н. В. ЧАЛА

ВІДОБРАЖЕННЯ ЕПІСТОЛЯРНОЇ СПАДЩИНИ В. СУХОМЛИНСЬКОГО У БІОБІБЛІОГРАФІЧНОМУ ПОКАЖЧИКУ 1987 р. 145

М. І. ШУЛЬГАЧ

НАУКОВА БІОГРАФІЯ ПРОФЕСОРА РДГУ КАРПЕНЧУК СВІТЛАНИ ГРИГОРІВНИ: РЕФЛЕКСІЯ У КОНТЕКСТІ СЬОГОДЕННЯ..... 147

Відомості про авторів 151

Abstract. The article highlights the work experience of historical and pedagogical studies at Borys Grinchenko Kyiv University. The features and results of the search and research activities of future teachers regarding the study of historical and educational phenomena, including the biographies of teachers, are presented. Historical and pedagogical studies are a research platform for the formation of future teachers' search and research skills, abilities to study biographies and the contribution of personalities to the development of preschool and primary education.

Keywords: historical and pedagogical studies, historical and educational phenomena, personalities, research skills, search activity.

УДК 37:7](091)(477)

О. А. ГУДОВСЕК

ORCID ID: 0000-0002-0933-7684

кандидат педагогічних наук, доцент,

професор кафедри педагогіки початкової, інклюзивної та вищої освіти,

Рівненський державний гуманітарний університет, м. Рівне

e-mail: oksanagudovsek@gmail.com

ІСТОРІЯ РОЗВИТКУ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ (ПРИВАТНА МАЛЮВАЛЬНА ШКОЛА М. РАЄВСЬКОЇ-ІВАНОВОЇ)

Анотація. Окреслено значення мистецької освіти для сучасної України. Розкрито внесок приватної школи малювання М. Раєвської-Іванової для сучасної мистецької освіти в Україні.

Ключові слова: мистецтво, мистецька освіта, школа малювальна.

Державну політику України у сфері мистецької освіти регламентують Закони України, Концепції та програми, які забезпечують захист прав особистості на освіту і включають норми її функціонування за основними напрямками. Серед таких нормативних документів можна виділити Закони України «Про освіту», «Про дошкільну освіту», «Про загальну середню освіту», «Про позашкільну освіту», «Про професійно-технічну освіту», «Про вищу освіту, а також Концепції та програмами, у яких сформульовано цілі й завдання виховання й освіти дітей та учнівської молоді засобами мистецтва («Концепція художньо-естетичного виховання учнів у загальноосвітніх навчальних закладах», «Комплексна програма художньо-естетичного виховання в загальноосвітніх і позашкільних закладах», «Концепція сучасної мистецької освіти», «Концепція інклюзивної мистецької освіти»).

Мистецька освіта – процес навчання, виховання, самовиховання особистості завдяки різноманітним видам мистецтва (архітектура, дизайн, музика, образотворче мистецтво тощо); мережа навчальних закладів, де готують фахівців із мистецтв та закладів загального художньо-естетичного виховання; комплекс дисциплін художньо-естетичного профілю [2].

Це освіта мистецького спрямування в рамках формальної, неформальної, інформальної освіти. Йдеться про здобуття компетентності у відповідній сфері професійної діяльності під час навчання у безперервному інтегрованому освітньому

процесі на кількох або всіх рівнях освіти, що потребує раннього виявлення і розвитку індивідуальних здібностей.

Відповідно до «Концепції сучасної мистецької освіти» мистецька освіта включає: початкову мистецьку освіту; профільну мистецьку освіту; мистецьку освіту в закладах фахової передвищої освіти; мистецьку освіту в закладах вищої освіти [3].

Мистецька освіта передбачає набуття особою естетичного досвіду і ціннісних орієнтацій у процесі мистецької діяльності, комплексу професійних компетентностей та спрямована на художньо-творчу самореалізацію особистості і отримання кваліфікацій у різних видах мистецтва.

У загальній системі всебічного розвитку особистості мистецька освіта займає важливе місце, вирішуючи, насамперед, завдання формування естетичного ставлення до життя, до праці, до природи, до мистецтва; виховання здатності розуміти і сприймати прекрасне; вироблення загальноприйнятих норм поведінки та загальнолюдських якостей. Тобто, мистецька освіта, з одного боку, сприяє відродженню культурних традицій, а з іншого – забезпечує розвиток загальної культури молодого покоління і привчає до мистецтва.

Проаналізувавши становлення та розвиток мистецької освіти, можна стверджувати, що ще з початку XIX ст. в Україні були заклади освіти, де дітей виховували різними засобами мистецтва. Зокрема, Глухівська музична (співоча) школа – забезпечувала загальну музичну, хорову освіту та навчала грі на різних музичних інструментах; Харківська співоча школа – єдина на той час готувала хористів для петербурзької приватної капели; Кам'янець-Подільська художня школа-інтернат для сільських дітей, Харківська приватна школа малювальна тощо [1; 4].

Навчання в таких закладах сприяло розвитку творчих здібностей, формуванню естетичних смаків, збагачувало духовний світогляд.

Зокрема, у Харкові засновано першу в Україні автономну приватну школу малювання М. Раєвської-Іванової (1869 р.). Школа мала особливі завдання – одних слухачів вона готувала в Академію мистецтв або інші мистецькі заклади, других – до професійної діяльності в галузі іконопису, декорації, літографії, ретушування тощо. Базовими предметами були малювання і живопис. Починали з геометричних фігур і тіл, потім малювали голову, а закінчували зображенням гіпсової людської фігури. Олівець, вугілля, соус – такі матеріали використовували. Живопис опановували через теорію про основні і додаткові кольори. Потім розмальовували аквареллю плоскі орнаменти. Орнаменти вивчали в історичній послідовності стилів. Згодом переходили до практики: писали і мертву натуру (натюрморт), і живу (людська фігура і портрет), як аквареллю, так і олійними фарбами [5]. Смоленський В., досліджуючи освітній процес у закладі, стверджував, що до школи також приймали талановитих дітей з бідних верств населення. При школі було організовано недільний клас малювання, навчали в якому безоплатно, а найкращих учнів зараховували в основні спеціалізовані класи [4, с. 3].

Історія художньої школи М. Раєвської-Іванової потверджує, що традиції, праця відомих педагогів XIX ст., є міцним підмурівком для сучасних мистецьких освітніх закладів.

Список використаних джерел

1. Кузик В. Глухівська музично-співацька школа. *Українська музична енциклопедія* / НАН України, Ін-т мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського. Київ, 2006. Т. 1. С. 469–470.
2. Паньок Т. В. Мистецька освіта. *Енциклопедія сучасної України* : онлайн-версія / НАН України, НТШ. Київ, 2018. Т. 20. URL: <https://esu.com.ua/article-64674> (дата звернення: 12.05.2023).
3. Концепція сучасної мистецької школи : затв. наказом М-ва культури України від 20 груд. 2017 р. № 1433. URL: <https://arts.gov.ua/wp-content/uploads/2021/09/konczepczyia-suchasnoyi-mysteczkoj-osi-vity-1.pdf> (дата звернення: 12.05.2023).
4. Смоленський В. Перша в країні приватна школа малювання. *Вечір. Харків*. 1989. 16 лют.
5. Соколюк Л. Школа Раєвської-Іванової : мистец.-пром. освіта у Харкові (друга половина XIX – поч. XX ст.). Харків : О. Савчук, 2020. 248 с.

UDC 37:7](091)(477)

O. A. HUDOVSEK

ORCID: 0000-0002-0933-7684

Candidate of Pedagogical Sciences,

Associate Professor, Professor of the Department

of Pedagogy of Primary, Inclusive and Higher Education

of Rivne State University of the Humanities, Rivne, Ukraine

e-mail: oksanagudovsek@gmail.com

THE HISTORY OF DEVELOPMENT OF ART EDUCATION IN UKRAINE (RAEVSKAYA-IVANOVA ART DRAWING SCHOOL)

Abstract. The significance of art education for modern Ukraine is indicated. The contribution of the Raevskaya-Ivanova private drawing school for modern art education in Ukraine is revealed.

Key words: art, art education, drawing school.

УДК 004.774.6:[37:001.32]НАПН(477)(092):004.738.1WWW:[026:37](477-25)ДНПБ

А. Г. ГУРАЛЮК

ORCID ID: 0000-0002-7497-5746

кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник,

завідувач відділу цифрових технологій і комп'ютерного забезпечення

Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В.О. Сухомлинського

e-mail: ag.guraliuk@gmail.com

ЕЛЕКТРОННИЙ РЕСУРС «ВЧЕНІ НАПН УКРАЇНИ» ДЕРЖАВНОЇ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОЇ БІБЛІОТЕКИ УКРАЇНИ ІМЕНІ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО

Сучасний стан інформаційного забезпечення фахових потреб науковців і практиків освітньої галузі України потребує формування електронно-інформаційних галузевих ресурсів, доступ до яких можливий з будь-якого місця України і світу. Адже педагогічні бібліотеки на сучасному етапі стають центрами накопичення, збереження й узагальнення важливої різноматематичної інформації, необхідної для вирішення науково-дослідної, освітньої та виховної функцій.